

LIIKKUVA KOULU
skolan i rörelse

DEN UNGAS STÄLLNING I SKOLGEMENSKAPEN

Vilket samband har den ungas uppfattade ställning i skolgemenskapen med motion?

Katja Rajala, Forskningscentralen LIKES

Den ungas uppfattade ställning i skolgemenskapen är en ung högstadieelevs egen uppfattning om vilken hans eller hennes ställning är i den egna skolgemenskapens sociala rangordning.

Hur undersöktes detta?

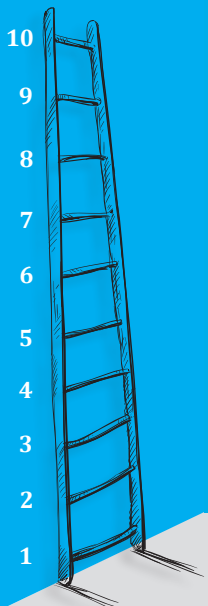
Material och metoder

Uppföljning av programmet Skolan i rörelse

- nätenkät (våren 2013): 11 skolor, 1 678 elever

- observation av eleverna och intervjuer med flickor i 8:e klassen (läsåret 2013–14): en skola

Den ungas ställning i skolgemenskapen

Ställningen i skolgemenskapen har undersökts med hjälp av en stegfråga: Föreställ dig att en stega beskriver din skola. I övre delen av stegen placeras de elever i din skola som är mest uppskattade och som de flesta vill vara tillsammans med. I nedre delen av stegen finns eleverna som ingen uppskattar och ingen vill vara tillsammans med. På vilken del av stegen skulle du placera dig själv?

(T.ex. Goodman et al. 2001; Kalalahti et al. 2011)

Intervjuerna

Hur avspeglas uppfattningen om den egna ställningen i skolgemenskapen i de ungas handlande och rörelse i skolans utrymmen under rasterna?

Detta undersöktes genom intervjuer med flickor i 8:e klassen. I intervjuerna användes kartuppgiften (Stenvall 2013):

- På skolans planritning märkte flickorna ut med olika färger sådana ställen som de förknippar med positiva eller negativa känslor och erfarenheter.
- I intervjuerna berättade flickorna om anteckningarna de gjort samt om känslorna och handlingarna som de förknippar med anteckningarna.
- I slutet av intervjuerna utvärderade flickorna sin egen ställning i skolgemenskapen med hjälp av stegfrågan.

Citat ur intervjuerna

”Nå där finns alltid irriterande typer, eller så finns där nuvarande niondeklassister, så det är hemskt jobbigt att gå förbi där då de kan ropa saker och så. Jag rör mig inte så mycket där.”

”Joo, den här 7-9-klassisternas gårdsplan, det är ju liksom kul att man kan umgås med olika åldrar, alltså tillsammans med sjunde-, åttonde- och niondeklassister.”

Resultat

Enkätens resultat

Den ungas uppfattade höga sociala ställning i skolgemenskapen stod i förbindelse till

- motion under rasterna för flickor och pojkar
- deltagande i planeringen av motion på rasterna för flickor.

→ **Ju högre de unga uppfattade sin egen ställning i skolgemenskapen, desto aktivare var de.**

Intervjuns resultat

En högt uppfattad ställning i skolgemenskapen ger utrymme för motion

Högstadiesflickornas uppfattning om sin egen ställning i skolgemenskapen inverkar på hur fritt de rör sig i skolans utrymmen under rasterna:

- En uppfattning om låg ställning i skolans gemenskap kan begränsa tillträde till skolans utrymmen.
- En uppfattning om hög ställning i skolans gemenskap verkar ge tillträde till skolans olika utrymmen.

”jag gillar att vara på sådana ställen där det finns mycket folk, och där är det alltså alltid massor med folk. Jag tycker att det är en skitkul känsla att vara där mitt bland dem alla.”

”Nå alltså där är i allmänhet jätteroligt att vara, men om där är för mycket folk så kan man känna sig lite ensam. (...) Nå för där kan lätt vara till och med tjugo typer och sen håller nån på där och showar och då kan man känna sig lite ensam.”

Slutsatser

Samma skolutrymmen utgör väldigt annorlunda rörelsemiljöer för unga. En del unga har mera möjligheter till aktiviteter och andra mindre. I bakgrunden verkar de ungas olika gruppmedlemskap och hierarkierna mellan grupperna.

Betydelse och möjligheter till aktiviteter som unga förknippar med utrymmena bör uppmärksammas när man planerar hur man skulle kunna öka fysisk aktivitet under skoldagen.

Utvecklingen av skolans utrymmen bör göras tillsammans med olika elevgrupper, så att eleverna kan delta i planeringen av rastaktiviteter i sina egna kamratgrupper.

Funderingar och diskussionsämnen:

- > Enligt undersökningar inverkar olika kamratgrupper och förhållandena dem emellan på högstadiets vardag. Är rangordningar mellan olika grupper märkbara i er skola? På vilket sätt?
- > Inverkar de olika rangordningarna på ungas möjligheter att röra sig i skolans utrymmen? På vilket sätt?
- > Hur borde man ta dessa rangordningar i beaktande när man planerar hur man skulle kunna öka fysisk aktivitet?
- > Hur skulle man kunna öka möjligheterna till fysisk aktivitet också för sådana elever som av någon anledning upplever att de inte kan röra sig fritt i skolans utrymmen?
- > Hur skulle alla unga ha möjlighet att delta i planeringen av motion?
- > Hur skulle alla som vill ha möjlighet att framföra sin egen åsikt?

Källor

Goodman, E., Adler, N. E., Kawachi, I., Frazier, A. L., Huang, B. & Colditz, G. A. 2001. Adolescents' perceptions of social status: development and evaluation of a new indicator. *Pediatrics* 108 (2), E31.

Kalalahti, M., Karvonen, S. & Rahkonen, O. 2011. Koululaisten sosiaaliset hierarkiat ja koulumyönteisyys. *Sociologia* 48 (3), 221–237.

Rajala, K., Itkonen, H. & Laine, K. 2015. Yläkouluikäisten tyttöjen subjektiivinen sosiaalinen asema ja koulun tilojen merkityksellisyys liikkumisympäristönä. *Kasvatus* 46 (5), 448–459.

Rajala, K., Itkonen, H., Kankaanpää, A., Tammelin, T. & Laine, K. 2014. Yläkoululaisten subjektiivisen sosiaalisen aseman yhteys välituntiliikuntaan ja osallisuuteen. *Liikunta & Tiede* 51 (6), 63–70.

Stenvall, E. 2013. MAPOLIS – Menetelmästä kokemuksiin. *Alue ja ympäristö* 42 (2), 74–78.

Katja Rajala. Den ungas ställning i skolgemenskapen. Vilket samband har den ungas uppfattade ställning i skolgemenskapen med motion? LIKES 2016.

